

Kvalitativní výzkum

Hlavní rysy – dlouhodobost, intenzívnost, podrobný zápis

Co je kvalitativní výzkum?

- jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur
- některé údaje mohou být kvantifikovány (sčítání lidu)

vyžaduje dovednost – kritické analýzy situace
získat platné a spolehlivé údaje
vyhnout se zkreslení

vyžaduje schopnost - udržet si analytický odstup

Kdo dělá kvalitativní výzkum

sociální a psychologické obory

lidské chování a fungování, zkoumání organizací, skupin i jednotlivců

Nejčastější varianty kvalitativního výzkumu:

- **případová studie**
cílem je sociální objekt ve své jedinečnosti, komplexitě a hloubce poznání (trenér-sportovec, učitel-žák)
- **kvalitativní evaluace**
hodnocení podstaty, vnitřních mechanismů, následného jednání a chování....
- **biografický výzkum**
orientace na rekonstrukci a interpretaci určité etapy života, analýza osobních dokumentů (trenérský deník)
- **etnografický výzkum**
orientace na chování a jednání specifických skupin
- **akční výzkum**
kontinuita a vzájemné ovlivňování výzkumu a praxe již během výzkumu (týdenní režim školy)

Typické metody (samostudium, dle potřeb práce)

- **nestrukturované pozorování** - nepoživají se předem stanovené pozorovací systémy, určeny jen jevy, události a osoby, které se mají pozorovat
  - vzorky událostí** – velmi podrobné písemné záznamy o lidech a prostředí, soustředěné jen na vnější projevy chování (Tomáš má malou absenci ve škole x Tomáš má rád školu)
  - terénní zápisky** – neuskutečňuje úplný záznam věcí, ale vybírá a sám rozhoduje, co je důležité a **doplňuje** vlastní komentář
  - **participační (účastnické) pozorování** – dlouhodobé, proniknout do hloubky, sžít se s prostředím, pozorovatel se zúčastňuje na aktivitách

Následuje **analýza shromážděného materiálu:**

- tvorba kategorií** – to, co mají určité jevy společné
- **kódování kategorií** –zprav. čísla, veškerý text se popíše a zařadí ko kateg.
- seřadí vše podle kategorií** – **velmi pracné**

Vědecký jazyk

- jeho strohost bývá nevyhovující
- připouští se i románový, poetický, dramatický styl (využití citátů, pohádek)

Postupy

- **analytická indukce**
- **konstantní komparace**

analytická indukce

výzkumný problém → údaje o 1, tzv. prvotním případě → prvotní hypotéza (teorie) → ověřování na větším vzorku → modifikace H
při standardním vzorku, který se nerozšiřuje, je výsledek méně přesný - H platí jen pro tuto vymezenou skupinu

konstantní komparace

volba výzkumného problému a zkoumaných osob → syntetizace – hledání společných (třída společných jevů = kategorizace) a rozdílných prvků (ještě není H) → další údaje, zpřesňování kategorií – formulace H → další zpřesňování – společné rysy, pravidelnost

permanentní srovnávání = komparace → zpřesňování jevů → teorie

Začínáme:

1. Jak určit zkoumatelný problém?
2. Jak ho zúžit natolik, aby se s ním dalo pracovat?

a) Stanovit výzkumný problém

Zdroje:

- doporučené nebo uložené výzkumné problémy (spolupráce se zkušenějším – PDS, granty,..)
- odborná literatura
- osobní nebo profesní zkušenosti

b) Konkretizovat výzkumnou otázku

zúžuje výzkumný problém na velikost, která je reálně zkoumatelná

její formulování – je to výrok, který identifikuje zkoumaný jev

- formulování se děje systémem „trychtýře“ – od širokého a otevřeného pojetí k požadovanému výroku – na co se chci zaměřit, co chci o daném předmětu vědět
- např. Jak zvládají nevidomí habituální činnosti? – zúžím na prostorovou orientaci – pozorování, evidence a analýza této speciální schopnosti atd., ale nesmím zapomínat, že středem pozornosti jsou nevidomí -je třeba si neustále klást otázky

c) Výběr případů

- **záměrný** (výběr vhodných osob)
- **saturovaný** (další už neposkytují nové údaje)

- většinou kumulativní – snowball sampling
- někdy: výběr extrémních případů
                    výběr případů s dobrou reputací

d) Vstup do terénu

jeden z nejdůležitějších kroků

- „vrátný“ – otevře prostředí - (řed. školy)
- „sponzoři“ – známí, býv. studenti... - první kontakty
- „utajení“ – Vrať se do hrobu

STRUKTURA TEORETICKÉ PRÁCE

Obsah

Úvod

Úvod by měl obsahovat:

- motivaci autora pro výběr tématu, tj. důležitost a aktuálnost tématu, hlavní problém
- hlavní cíl práce
- zvolený způsob dosažení cíle (metody – obvykle studium relevantní odborné literatury, studium dokumentů, kategorizace, metoda sekundární analýzy a syntézy....)
- stručně obsah, resp. strukturu práce (co se lze dočíst v jednotlivých kapitolách, logika návazností jednotlivých kapitol).

1. Název první hlavní kapitoly věnované hlavnímu tématu (obvykle bývá více hlavních celků, ale není podmínkou)

Podkapitoly (členění závisí na složitosti tématu)

2. Název druhé hlavní kapitoly věnované druhému hlavnímu tématu

2.2 Podkapitoly

Počet hlavních kapitol (resp. celků) vyplývá z logiky strukturování textu, příbuznosti a návaznosti témat.

Obsah kapitol a hlavní zásady:

- uvést vždy několik vět na úvod tématického celku (nezačínat výčtem apod.)
- vyjasnit základní pojmy
- prezentovat dosavadní poznatky o tématu čerpané z odborné literatury (vždy více zdrojů k jednomu tématu, nevázat dlouhé celky na jednoho autora, srovnávat pohledy od více autorů)
- pokusit se o diskusi těchto poznatků, případně o vlastní názor na téma (je třeba jasně odlišit citace či odkazy na odborné zdroje od vlastních názorů, např. slovy „zdá se, že...“, „podle mého názoru...“ apod.)
- pokud se v podkapitole nebo v nové hlavní kapitole zpracovává „nové“ téma, je třeba uvést vztah tohoto tématu k základnímu tématu a opět vysvětlit hlavní pojmy
- v teoreticky pojaté práci je třeba klást důraz na diskusi, pokoušet se o kategorizace či nové utřídění poznatků, nové definice a nové pohledy na zpracovávané téma
- doplnit závěr každé (i dílčí) kapitoly několika shrnujícími větami, nekončit kapitoly výčtem (odrážkami).

Závěr

- shrnutí celé práce
- význam pro obor (praxi)
- další otázky k řešení, polemiky, výzvy do budoucnosti
- lze doplnit i o vlastní hodnocení práce (do jakých nesází se autor při psaní práce dostal, co bylo nesnadné, co se nejlépe dařilo apod.)

Seznam použité literatury

Přílohy

Resumé

Rozdíly – kontroverzně vymezené charakteristiky kvalitativních a kvantitativních přístupů

Výzkumné komponenty	Kvalitativní	Kvantitativní
<i>hypotézy</i>	induktivní	deduktivní
<i>výzkumný vzorek</i>	záměrný, malý	náhodný, větší
<i>prostředí</i>	přirozené, reálné	laboratorní, modelové
<i>sběr dat</i>	výzkumník	objektivní nástroje
<i>projekt</i>	flexibilní, možné změny	determinovaný
<i>analýza dat</i>	popis, interpretace	statistické metody
<i>účast výzkumníka</i>	co nejvíc přímá	většinou nepřímá
<i>vztah výzkumníka</i>	těsný	s odstupem
<i>orientace výzkumníka</i>	na proces	na vstup a výstup
<i>statistické zpracování</i>	neparametrické	parametrické

Kombinace kvalitativních a kvantitativních metod

ano – kvalitativních údajů použijí pro ilustraci nebo vyjasnění kvantitativně odvozených závěrů

např. testování dvou škol s odlišnými materiálními podmínkami a kvalitou pedagogického sboru – měříme a statisticky vyhodnotíme výsledky (kvantitativní metody) a pro interpretaci výsledků použijeme zdokumentování podmínek metodou pozorování (kvalitativní)

Doporučená literatura:

Hendl, J. *Kvalitativní výzkum: příspěvek k metodologii pedagogické kinantropologie*.

[Habilitační práce]. Praha: FTVS UK, 1999.

Hendl, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: UK, 1999.

Morgan, D. L. *Ohniskové skupiny jako metoda kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Nakladatelství Albert, 2001.

Strauss, A., Corbinová, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Nakladatelství Albert, 2001.